

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Lausunto kansalaisaloitteesta KAA 2/2015

Valtakunnalliselta sosiaali- ja terveysalan eettiseltä neuvottelukunnalta on pyydetty asiantuntijaa kuulemistilaisuuteen, jossa käsitellään kansalaisaloitetta KAA 2/2015, jonka mukaan terveydenhuollon henkilökunnalle ehdotetaan lakisääteistä oikeutta kieltäytyä eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen vuoksi suorittamasta raskaudenkeskeytystä tai laatia raskaudenkeskeytykseen johtavaa lausuntoa.

ETENE on käsitellyt asiaa kokouksessaan tammikuussa 2013. ETENE totesi, että laki raskaudenkeskeytyksistä on ollut voimassa jo neljäkymmentä vuotta, eikä terveydenhuollon ammattihenkilöillä ole ollut oikeutta kieltäytyä suorittamasta raskaudenkeskeytyksiä. Eri terveydenhuollon yksiköissä on kuitenkin tehty sisäisiä järjestelyitä, joiden avulla ne terveydenhuollon ammattihenkilöt, jotka eivät ole katsoneet pystyvänsä suorittamaan keskeytyksiä, ovat pystyneet toimimaan oman vakaumuksensa mukaisesti. Joissain yksittäistapauksissa tämä ei ole ollut mahdollista.

Koska oikeus ei-toivotun raskauden keskeyttämiseen on kirjattu Suomen lainsäädäntöön, laittomasti suoritettujen raskauden keskeytykset ovat maassamme erittäin harvinaisia. Raskauden keskeyttämisten lukumäärä on Suomessa kansainvälisesti katsoen varsin alhainen. Niissä maissa, joissa oikeus kieltäytyä raskaudenkeskeytyksistä on turvattu lainsäädännöllisesti, oikeus raskaudenkeskeytykseen on vaikeutunut. Esimerkiksi Itävallassa on alueita, joissa ei ole yhtään raskauden keskeytyksiä suorittavaa naistentautien erikoislääkärinä. Mm. Portugalissa ja Italiassa suurin osa gynekologeista kieltäytyy vakaumuksellisista syistä raskauden keskeytyksistä.

ETENE katsoi lausunnossaan v. 2013, että tässä asiassa on kyse merkittävästä periaatteellisesta ja myös käytännöllisestä avauksesta, ja siitä, voiko terveydenhuollon ammattihenkilö oman vakaumuksensa perusteella kieltäytyä paitsi raskauden keskeytyksistä myös muista terveydenhuollon toimenpiteistä. ETENE totesi, että erityisen ongelmallisia olisivat tilanteet, joissa ainoa saatavilla oleva lääkäri kieltäytyisi raskaudenkeskeytyksistä vedoten vakaumukseensa. On epäselvää, voidaanko tällöin taata yhdenvertainen kohtelu ja raskaana olevan naisen tarvitseman hoidon saanti.

Raskauden keskeyttämistä koskevan lain tultua voimaan naistentautien erikoislääkärikouluttajat ovat usein keskustelleet tästä asiasta. Suomessa naistentauteihin ei ole pystynyt erikoistumaan lääkärit, jotka erikoistumisvaiheessaan ovat kieltäytyneet tekemästä raskaudenkeskeytyksiä. Jotkut naistentaudeille erikoistuvat ovat tällöin harkinneet erikoistumista sellaisissa maissa, joissa tämä olisi mahdollista. Jotkut lääkärit ovat hakeutuneet muille erikoisaloille. Jotkut lääkärit ovat erikoistumisvaiheessaan tehneet raskaudenkeskeytyksiä, mutta erikoistumisvaiheen jälkeen alkaneet toimia vakaumuksensa mukaan.

Naistentautien erikoislääkärikoulutuksen kouluttajat ovat todenneet perusteluinaan, että naistentautien erikoislääkärin pitää oppia erikoistumisvaiheessaan taidot, joilla he

voivat suoriutua tehtävistään itsenäisesti. Vaikka raskaus on normaali elimistön tila, siihen voi liittyä tilanteita, joissa sekä raskaana oleva nainen että kehittyvä sikiö ovat hengenvaarassa. Keskenmenoissa voi nainen menehtyä verenvuotoon. Tällöin on tärkeää että toimenpidettä suorittava lääkäri osaa toimia ainakin naisen hengen pelastamiseksi päivystyksellisesti ilman viivettä. Raskaana olevan naisen kohdun kaavinta on erityistä taitoa vaativa toimenpide. Jos toimenpidettä suorittava lääkäri ei ole tehnyt toimenpidettä aiemmin, riski komplikaatioille on suurentunut.

Suomen Lääkäriliitto ei ole ollut kannattamassa raskauden keskeytyksiä koskevan lain muutosta. Se katsoo että sisäisin järjestelyin voidaan turvata myös raskaana olevan naisen oikeus keskeytykseen. Myöskään Kätilöliitto ei kannata tällaista muutosta. Tässä on selkeästi potilaan etu ja terveydenhuollon ammattihenkilön intressit vastakkain. Muutos voi vaikeuttaa naisten lakisääteistä oikeutta, ja myös asettaa potilaat eriarvoiseen asemaan, jos esimerkiksi joiltain paikkakunnilta puuttuu raskaudenkeskeytyksiä suorittava tai jopa lausuntoja kirjoittava lääkäri. Voidaan katsoa, että terveydenhuollon ammattihenkilöillä on mahdollisuus hakeutua niille erikoisaloille ja sellaisiin työpisteisiin, joissa hän pystyy toimimaan potilaan parhaaksi oman vakaumuksensa mukaisesti tai siitä huolimatta.

ETENE ei ole nyt keskustellut tästä asiasta, ja lausunto on pääsihteerin laatima. ETE-NE keskustelee tästä lakialoitteesta seuraavassa kokouksessaan. Mikäli asiaan tulee uusia näkökohtia, toimitan nämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan pääsihteerille.

Neuvottelukunnan puolesta

Pääsihteeri

Ritva Halila

Tiedoksi STM/sosiaali- ja terveystieteiden osasto
STM/peruspalveluministeri

